

UNESCO ilə əməkdaşlığın perspektivləri

*Dünyanın mədəni irsinə töhfələr verən
Azərbaycan bu sahədə də təşəbbüskardır*

Dünyanın nüfuzlu təşkilatı UNESCO ilə bağlı bu məqamı xatırlamağımız heç də təsadüfi deyil. Əvvəla, ona görə ki, bu il Azərbaycanın UNESCO-ya üzvlüyünün 30 illiyi qeyd olunacaq. Ötən illərdə Azərbaycanla UNESCO arasında əməkdaşlıq yüksək səviyyəyə çatdırılıb. Ölkəmiz 2010-cu ildə UNESCO-nun "Mədəni özünüifadə müxtəlifliyinin qorunması və təşviqi haqqında" 20 oktyabr 2005-ci il Konvensiyasına qoşulub,

2019-cu ildə Şərqi Avropa qrupundan 2019-2023-cü illər üçün Hökumətlərə Komitəyə üzv seçilib... Təbii ki, bunlar da əsassız deyil, çünki 1992-ci ildən UNESCO-nun üzvü olan Azərbaycan təşkilatın fəaliyyət dairəsinə aid olan bütün sahələrdə geniş əməkdaşlıq əlaqələri qurub. Qız qalası, İçərişəhər, Şirvanşahlar sarayı, digər bölgələrimizdə yerləşən memarlıq abidələri dünya səviyyəsində məşhurdur və təsadüfi deyil ki, UNESCO-

Füsunkar Bakımızın tarixi, memarlıq abidələri ilə zəngin olduğunu bütün dünya bilir. Onun hər küçəsində ürəkaçan, gözoxşayan, hər biri bir tarix olan sənət nümunələri var. 2015-ci il may ayının 17-də Dövlət Bayrağı Meydanının yaxınlığında, Yeni Bulvarın ərazisində bir abidə ucaldıldı: "Sülh ağacı" abidəsi. III Ümumdünya Mədəniyyətlərəarası Dialoq Forumu çərçivəsində qoyulan bu abidənin quruluşunda təbiətdən ilhamlanan sevgi və ümid dolu səmaya uçan əllər təsvir olunub. Xalqlar arasında anlaşma rəmzi kimi qəbul edilən, münafişləri həll etməyi, dünyada sülhü yaymağı təbliğ edən, "Sülh ağacı", həmçinin UNESCO-nun tolerantlıq, sülh simvolu hesab olunur...

nun Qeyri-Maddi Mədəni İrsiyyəsinə salınıb. Ancaq son illər də çoxlu sayda müasir memarlıq əsərləri yaradılıb. Bakı şəhərinin Avropanın və dünyanın ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrilməsində xüsusi yeri olan, digər tərəfdən isə ölkəmizin sürətli inkişafını əks etdirən Heydər Əliyev Mərkəzi, Alov qüllələri, Heydər Məscidi və digər layihələr bir çox reytinglərdə, hesabatlarda ən yüksək səviyyəli müasir memarlıq nümunələri kimi qeyd olunur.

(davamı 3-cü səhifədə)

UNESCO ile əməkdaşlığın perspektivləri

Dünyanın mədəni irsinə töhfələr verən Azərbaycan bu sahədə də təşəbbüskardır

işğal olunmuş ərazilərdə xalqımıza aid maddi-mədəniyyət abidələrinə qarşı vandalizm halları sənədləşdirilib beynəlxalq ictimaiyyətə təqdim olunmalıydı. Bu isə ona sərf etməzdi, rəsmi Yerevanın tim-sah göz yaş töküüb siyasi möhtəkliklə məşğul olmasına maneəçilik törəderdi.

2018-ci ilin yanvarında Azərbaycanın xarici işlər naziri o zaman yeni seçilmiş Baş direktor Odre Azule ilə görüşdə işğal altında olan ərazilərə UNESCO missiyasının göndərilməsi məsələsini bir daha qaldırılmış, o isə: "UNESCO humanitar təşkilatdır və bu səbəbdən də siyasi məsələlərə müdaxilə etmək istəmir", - deyə cavab vermişdi.

Azərbaycanın əldə etdiyi qələbə nəticəsində regionda yaranmış yeni reallıq bir çox siyasi daireləri narahat edir və onlar bununla barışa bilmirlər. UNESCO-nun bilərəkdən, ya bilməyərəkdən bu proseslərə cəlb olunması isə təəssüf doğurur. Bununla bağlı müsahibəsində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi - Prezident Administrasiyasının xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev demişdir: "UNESCO hökumətlərarası bir təşkilatdır və öz fəaliyyətini mandatına uyğun olaraq obyektiv və qərəzsiz surətdə həyata keçirməlidir. UNESCO rəsmiləri vətəndaş oluqları dövlətlərin milli gündəliyini irəlilətməklə məşğul olmamalıdır. UNESCO

hansısa dövlətin siyasi təsir alətinə çevrilməməlidir. Bu, onun imicinə, müstəqilliyinə çox böyük zərərdir. Mədəni irsin qorunması ümumbəşəri öhdəlikdir və siyasi məqsədlər üçün istifadə olunmamalıdır. Hazırda Mədəniyyət Nazirliyi işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdəki mədəni abidələrimizin vəziyyətini qiymətləndirir və bu məlumatlar UNESCO-ya təqdim ediləcək. Ermənistan digər sahələrdə olduğu kimi, işğal zamanı Azərbaycan xalqının bu torpaqlardakı izini silmək məqsədilə həyata keçirdiyi mədəniyyət soyqırımına və terroruna görə cavab verməlidir..."

Onu da qeyd edək ki, 2016-cı ildə UNESCO tərəfindən mədəni abidələrin qorunması üzrə ilk "Hərbi bələdçi" hazırlanıb. Bu bələdçi çox önəmli nəşrdir və fərqli dillərə tərcümə edilərək bir çox dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən NATO tərəfindən istifadə edilir. Bələdçinin hazırlanması üçün maliyyə töhfəsini Azərbaycan verib. Həmçinin onun müəllifləri arasında İtaliya, İngiltərə, Fransa mütəxəssisləri ilə yanaşı, Azərbaycanlı ekspert də yer alıb. Bu, ölkəmizin mədəni abidələrin qorunması sahəsinə verdiyi önəmin, eləcə də bu sahədə olan nüfuzunun göstəricisidir.

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".

(əvvəli 1-ci səhifədə)

Azərbaycan həmçinin, dünya mədəni irsinə töhfələr verir və bununla bağlı UNESCO-da kifayət qədər geniş məlumat var. İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının rəhbərləri, Bakıda səfərdə olan dini liderlər öz bəyanatlarında da bu məsələ ilə bağlı fikirlərini bildirirlər. Bu, öz yerində, ancaq başqa bir həqiqət də var. Axı, 30 il işğal altında olan Azərbaycan torpaqları da mədəniyyət abidələri ilə zəngin olub. Doğrudur, düşmən onları dağıdıb, məhv edib, ancaq bütün bunların qarşısı alınmalıdır. Əgər UNESCO 30 il ərzində bu bölgəyə heç olmasa birçə dəfə missiya göndərsə, mədəniyyət nümunələrini qey-

diyyata alsın, onları öz mühafizəsi altına götürsəydi, o gözəl incilər də qorunardı. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev 2020-ci il dekabrın 23-də Zəngilan rayonuna səfəri zamanı demişdir ki, Azərbaycan 30 il ərzində defələrlə UNESCO-ya müraciət edərək işğal olunmuş ərazilərimizdə məscidlərimizin və tarixi abidələrimizin işğalçı Ermənistan tərəfindən dağıldığını, erməniləşdirildiyini bildirib. Lakin UNESCO bir dəfə də olsun missiya göndərməyib.

30 il Azərbaycanın missiya ilə bağlı çağırışlarına cavab vermədiyi halda son zamanlar UNESCO-nun ölkəmizə missiya göndərmək istəyinin səbəbi də ma-

raq doğurur. Məlumdur ki, ötən 30 ildə Azərbaycan tərəfindən edilən çağırışların qarşısı işğalçı dövlət olan Ermənistan tərəfindən alınır. Ancaq Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində Ermənistanın qanunsuz əməlləri barədə beynəlxalq ictimaiyyət, o cümlədən UNESCO da bütün bu illər ərzində davamlı şəkildə məlumatlandırılıb. Bu məqsədlə bir sıra nəşrlər hazırlanıb. Məsələn, 2007-ci ildə hazırlanan "Azərbaycana qarşı müharibə - mədəni irsə hücum" adlı kitab UNESCO-ya təqdim edilib. Bu kitabda ölkəmizin işğal edilmiş ərazilərində Ermənistan tərəfindən dağıdılmış mədəni və dini abidələrin siyahısı, onların qes-

dən erməniləşdirilməsi, alban kilsələrinin erməni kilsələri kimi təqdim edilməsi barədə geniş məlumat var. Amma buna UNESCO tərəfindən adekvat reaksiya verilməyib.

2008-ci ildə UNESCO-nun o zamankı Baş direktoru Koşiro Matsuuranın ölkəmizə səfəri zamanı Azərbaycan tərəfi belə bir missiyanın təşkil olunmasını təklif etmişdi. O zaman Baş direktor məsələnin diqqətdə saxlanıldığını və missiyanın göndərilməsinin vaxtı haqqında dəqiq fikir söyləyə bilmədiyini demişdi. Bəs, Ermənistan bu missiyanın həyata keçirilməsinə niyə imkan vermirdi? Ona görə ki, missiya həyata keçiriləcəyi təqdirdə,